

Установа адукацыі
“Беларускі дзяржаўны ўніверсітэт культуры і мастацтваў”

ЗАЦВЯРДЖАЮ

Рэктар БДУКМ

 Н.У. Карчэўская
“30 / 12 2025 г.

Рэгістрацыйны № ВД-6/15-100/эвч.

ГЕАГРАФІЯ ТУРЫЗМУ

*Вучэбная праграма
ўстановы вышэйшай адукацыі
на вучэбнай дысцыпліне для спецыяльнасці
6-05-0322-03 Музейная справа і ахова гісторыка-культурнай спадчыны*

Вучэбная праграма складзена на аснове адукацыйнага стандарту вышэйшай адукацыі АСВА 6-05-0322-03-2023 па спецыяльнасці 6-05-0322-03 Музейная справа і ахова гісторыка-культурнай спадчыны, зацверджанага пастановай Міністэрства адукацыі Рэспублікі Беларусь ад 21.08.2023 №274, вучэбных планаў БДУКМ па спецыяльнасці 6-05-0322-03 Музейная справа і ахова гісторыка-культурнай спадчыны

СКЛАДАЛЬНІК:

Д. В. Герасіме́нак, загадчык кафедры гісторыка-культурнай спадчыны ўстанова адукацыі “Беларускі дзяржаўны ўніверсітэт культуры і мастацтваў”, кандыдат культуралогіі

РЭЦЭНЗЕНТЫ

Ю. В. Кавалёва, вучоны сакратар дзяржаўнай установы “Музей гісторыі горада Мінска”, кандыдат культуралогіі;

С. А. Пацыенка, дацэнт кафедры менеджменту сацыяльна-культурнай дзейнасці ўстанова адукацыі “Беларускі дзяржаўны ўніверсітэт культуры і мастацтваў”, кандыдат культуралогіі

РЭКАМЕНДАВАНА ДА ЗАЦВЯРДЖЭННЯ:

кафедрай гісторыка-культурнай спадчыны ўстанова адукацыі “Беларускі дзяржаўны ўніверсітэт культуры і мастацтваў” (пратакол № 3 ад 25.10.2025);
прэзідыумам навукова-метадычнага савета ўстанова адукацыі «Беларускі дзяржаўны ўніверсітэт культуры і мастацтваў» (пратакол № 2 ад 20.12.2025)

ТЛУМАЧАЛЬНАЯ ЗАПІСКА

Модуль “Тэорыя, гісторыя і арганізацыя турызму” складаецца з вучэбных дысцыплін “Геаграфія турызму”, “Гісторыя і арганізацыя турызму”, “Турыстычны патэнцыял Беларусі”, “Тэорыя турызму”, “Менеджмент і маркетынг у турызме”, “Тураперэйтынг” і “Эканоміка турызму”. Дадзеная вучэбная праграма прызначана для вывучэння вучэбнай дысцыпліны “Геаграфія турызму”.

Актуальнасць вывучэння вучэбнай дысцыпліны “Геаграфія турызму” абумоўлена важнасцю міжнароднага турызму як складаючай часткі інавацыйнага развіцця любой краіны ў доўгатэрміновай перспектыве. Сістэмныя веды ў галіне геаграфіі турызму неабходны ў практычнай дзейнасці менеджараў на прадпрыемствах турыстычнай індустрыі пры выяўленні заканамернасцей фарміравання, асноўных характарыстык і фактараў развіцця турысцкіх цэнтраў і зон, іх рэгіянальнай і міжнароднай спецыялізацыі; распрацоўцы турысцкага раянавання; аналізе нацыянальных і рэгіянальных асаблівасцей развіцця турызму.

Мэтай выкладання вучэбнай дысцыпліны “Геаграфія турызму” з’яўляецца фарміраванне ў студэнтаў теарэтычных ведаў і практычных навыкаў пра асаблівасці функцыянавання міжнароднага турызму; азнаямленне студэнтаў з рэкрэацыйнымі рэсурсамі, іх турыстычным асваеннем і перспектывамі развіцця турызму ў розных рэгіёнах свету.

Практыка-арыентаваная накіраванасць вучэбнай дысцыпліны “Геаграфія турызму” прадугледжвае вырашэнне шэрагу задач: даць студэнтам сістэмныя веды аб рэкрэацыйных рэсурсах асобных краін і рэгіёнаў свету; навучыць студэнтаў арыентавацца ў спецыялізацыі турыстычных цэнтраў і вызначаць асноўныя турыстычныя зоны асобных краін.

Вывучэнне вучэбнай дысцыпліны “Геаграфія турызму” накіравана на фарміраванне ў студэнтаў наступных кампетэнцый:

БПК-4 Інтэрпрэтаваць гісторыю сусветных цывілізацый, вызначаць асаблівасці этнічных супольнасцей, культур і іх эвалюцыю, агульную сацыяльна-культурную сітуацыю;

СК-2 Аналізаваць сучасны стан музейных устаноў Беларусі і замежжа, ацэньваць перспектывы іх далейшага развіцця, у тым ліку ў сувязі з суб’ектамі турыстычнай індустрыі.

СК-3 Выкарыстоўваць сучасныя веды аб культуры і тэндэнцыях яе развіцця ў музейнай, турыстычнай і менеджарскай дзейнасці, ахове культурнай спадчыны, навыкі педагагічнага і аратарскага майстэрства ў яе інтэрпрэтацыі.

У выніку вывучэння вучэбнай дысцыпліны студэнты павінны ведаць:

- асноўныя этапы развіцця геаграфіі міжнароднага турызму;
- паняцці “геаграфія турызму”, “міжнародны турызм”, “рэкрэацыйна-турыстычны рэгіён”;
- тыпалогію рэкрэацыйна-турыстычных рэгіёнаў і цэнтраў свету;

– асаблівасці развіцця міжнароднага турызму ў краінах СНД і Балтыі.

Студэнты павінны *умець*:

– ацэньваць дынаміку турыстычных патокаў;
– улічваць дынамічныя і статыстычныя фактары ў геаграфіі міжнароднага турызму;

– вызначаць патэнцыял рэкрэацыйна-турыстычнай тэрыторыі;

– аналізаваць умовы паспяховага развіцця міжнароднага турызму.

Студэнты павінны *валодаць*:

– асноўнымі прыёмамі тыпалогіі турыстычных рэгіёнаў свету;

– метадамі ацэнкі дынамікі сусветных турыстычных патокаў;

– спосабамі вызначэння патэнцыялу рэкрэацыйна-турыстычнай тэрыторыі.

Пры выкладанні вучэбнай дысцыпліны “Геаграфія турызму” ўлічваецца яе сувязь з вучэбнымі дысцыплінамі “Гісторыя і арганізацыя турызму”, “Тэорыя турызму”, “Уводзіны ў спецыяльнасць” і іншымі дысцыплінамі, якія служаць падмуркам у набыцці прафесійных ведаў па спецыяльнасці “Музейная справа і ахова гісторыка-культурнай спадчыны”.

Да эфектыўных педагагічных методых і тэхналогій, якія мэтазгодна выкарыстоўваць пры выкладанні вучэбнай дысцыпліны, адносяцца: гісторыка-тэматычны падыход; тэхналогіі вучэбна-даследчай дзейнасці; камунікатыўныя тэхналогіі; метады аналізу канкрэтных сітуацый.

Для кіравання вучэбным працэсам і арганізацыі кантрольна-ацэначнай дзейнасці выкладчыкам рэкамендуецца выкарыстоўваць рэйтынгавыя, крэдытна-модульныя сістэмы ацэнкі вучэбнай і даследчай дзейнасці студэнтаў, разнастайныя варыянты самастойнай работы, вучэбна-метадычныя комплексы. Для правядзення семінарскіх заняткаў варта выкарыстоўваць метадыкі актыўнага навучання, метады малых груп, дыскусійныя формы.

У адпаведнасці з вучэбным планам, на вывучэнне вучэбнай дысцыпліны “Геаграфія турызму” прадугледжана 186 гадзін, з якіх 76 – аўдыторныя. Прыкладнае размеркаванне аўдыторных гадзін па відах заняткаў: лекцыі – 46 гадзін, семінарскія заняткі – 30 гадзін.

Рэкамендаваная форма правядзення бягучай атэстацыі студэнтаў – тэсціраванне, вуснае апытанне. Форма правядзення прамежкавай атэстацыі – залік.

ЗМЕСТ ВУЧЭБНАГА МАТЭРЫЯЛУ

Уводзіны

Прадмет, змест і задачы вучэбнай дысцыпліны “Геаграфія турызму”. Асноўны паняццёва-тэрміналагічны апарат. Сацыяльна-эканамічныя і фізіка-геаграфічныя фактары развіцця міжнароднага турызму.

Тэма 1. Класіфікацыя відаў і формаў турызму і фактары іх развіцця

Класіфікацыя відаў турызму па мэце падарожжаў: рэкрэацыйны, экскурсійны, навуковы, спартыўны, рэлігійны, бізнес-турызм і інш., іх характарыстыка. Класіфікацыі, якія характарызуюць асаблівасці суб’ектаў турызму па іх узросту, складу групы (індывидуальны, сямейны, групавы), сацыяльна-эканамічнаму статусу, асноўнаму занятку падчас адпачынку. Іншыя класіфікацыі (выкарыстоўваемы транспарт, сезоннасць і г.д.).

Тэма 2. Геаграфія міжнародных турыстычных патокаў і метады іх вывучэння. Структура сусветнага турыстычнага рынку

Развіццё сусветнай індустрыі турызму ў сучасных умовах глабалізацыі. Транснацыяналізацыя сусветнай індустрыі турызму. Новыя віды турызму. Інавацыі ў развіцці індустрыі турызму.

Метады вывучэння міжнародных турыстычных патокаў, крыніцы статыстычных дадзеных. Сучасныя асаблівасці міжнародных турыстычных патокаў. Сегментацыя сусветнага турыстычнага рынку. Схематываваўня сусветнай турыстычнай прасторы UNWTO. Методыка комплекснага эканоміка-геаграфічнага аналізу турыстычнага рэгіёна.

Тэма 3. Геаграфія турызму краін Еўропы

Характарыстыка турыстычнага патэнцыялу Замежнай Еўропы. Краіны-лідэры сусветнага турызму ў рэгіёне. Францыя, Іспанія, Італія. Турыстычныя рэсурсы ў краінах рэгіёну. Асноўныя турыстычныя цэнтры, курорты. Лондан, Парыж, Рым, Крыт (Грэцыя), Барселона (Іспанія). Віды турызму папулярныя ў краінах рэгіёну. Турыстычная інфраструктура, ступень рэкрэацыйнай засвоенасці. Турыстычныя фармальнасці і ўмовы ўезду ў краіны рэгіёну. Перспектывы развіцця турызму ў Еўрапейскім рэгіёне. Пагрозы страты дамінуючага становішча Еўропы на рынку міжнароднага турызму.

Развіццё турызму на тэрыторыі Беларусі: асаблівасці рэкрэацыйна-геаграфічнага становішча, прыродныя і культурна-гістарычныя рэсурсы развіцця турызму, турыстычная інфраструктура. Асаблівасці арганізацыі асноўных відаў турызму ў краіне. Праблемы развіцця турызму.

Тэма 4. Геаграфія турызму краін Азіі

Характарыстыка турыстычнага патэнцыялу Азіі. Краіны-лідэры сусветнага турызму ў рэгіёнах. Кітай, Тайланд, Малайзія. Турыстычныя рэсурсы ў вивучаемых рэгіёнах. Асноўныя турыстычныя цэнтры, курорты. Балі (Інданезія), Пхукет (Тайланд), Катманду (Непал), Гоа (Індыя). Віды турызму папулярныя ў краінах рэгіёну. Турыстычная інфраструктура, ступень

рэкрэацыйнай засвоенасці. Турыстычныя фармальнасці і ўмовы ўезду ў краіны рэгіёнаў. Перспектывы развіцця турызму ў рэгіёне.

Тэма 5. Геаграфія турызму краін Афрыкі

Характарыстыка турыстычнага патэнцыялу Афрыканскага рэгіёну. Краіны-лідэры сусветнага турызму ў рэгіёне. Марокка, Егіпет, Туніс. Турыстычныя рэсурсы ў краінах рэгіёну. Асноўныя турыстычныя цэнтры, курорты. Мерзуга (Марока), Кейптаўн (Паўднёвая Афрыка), Аруша (Танзанія). Віды турызму папулярныя ў краінах рэгіёну. Турыстычная інфраструктура, ступень рэкрэацыйнай засвоенасці. Турыстычныя фармальнасці і ўмовы ўезду ў краіны рэгіёну. Праблемы і перспектывы развіцця турызму ў рэгіёне. Лакальныя канфлікты і войны.

Тэма 6. Геаграфія турызму краін Амерыкі

Характарыстыка турыстычнага патэнцыялу Паўночнай і Лацінскай Амерыкі. Краіны-лідэры сусветнага турызму ў рэгіёне. ЗША, Мексіка, Канада. Турыстычныя рэсурсы ў краінах рэгіёну. Асноўныя турыстычныя цэнтры, курорты. Астравы Карыбскага басейна, Мексіканскі заліў. Віды турызму папулярныя ў краінах рэгіёну. Турыстычная інфраструктура, ступень рэкрэацыйнай засвоенасці. Турыстычныя фармальнасці і ўмовы ўезду ў краіны рэгіёну. Спецыфіка і перспектывы развіцця турызму ў рэгіёне.

Тэма 7. Геаграфія турызму рэгіёну Аўстраліі і Акіяніі

Характарыстыка турыстычнага патэнцыялу рэгіёну Аўстраліі і Акіяніі. Турыстычныя рэсурсы ў вывучаемых рэгіёнах. Асноўныя турыстычныя цэнтры, курорты. Квінстаўн (Новая Зеландыя), Мельбурн (Аўстралія), Бора-Бора (Французская Палінезія). Віды турызму папулярныя ў краінах рэгіёну. Турыстычная інфраструктура, ступень рэкрэацыйнай засвоенасці. Турыстычныя фармальнасці і ўмовы ўезду ў краіны рэгіёнаў. Перспектывы развіцця турызму ў рэгіёне. Цяжкадаступнасць краін для турыстаў.

ВУЧЭБНА-МЕТАДЫЧНАЯ КАРТА ВУЧЭБНАЙ ДЫСЦЫПЛІНЫ

Нумар раздзела, тэмы	Назва раздзела, тэмы	Колькасць аўдыторных гадзін		Колькасць гадзін КРС	Форма кантролю ведаў
		Лекцыі	Семінарскія заняткі		
1.	Уводзіны	0,5			
2.	Тэма 1. Класіфікацыя відаў і формаў турызму і фактары іх развіцця	3,5	2		
3.	Тэма 2. Геаграфія міжнародных турыстычных патокаў і метады іх вывучэння. Структура сусветнага турыстычнага рынку	4	4	2	выбарачнае апытанне, тэставае заданне, мультымедыйныя прэзентацыі
4.	Тэма 3. Геаграфія турызму краін Еўропы	10	8	6	выбарачнае апытанне, тэставае заданне, мультымедыйныя прэзентацыі
5.	Тэма 4. Геаграфія турызму краін Азіі	6	4	2	выбарачнае апытанне, тэставае заданне, мультымедыйныя прэзентацыі
6.	Тэма 5. Геаграфія турызму краін Афрыкі	4	2	2	выбарачнае апытанне, тэставае заданне, мультымедыйныя прэзентацыі
7.	Тэма 6. Геаграфія турызму краін Амерыкі	4	2	2	выбарачнае апытанне, тэставае заданне, мультымедыйныя прэзентацыі
8.	Тэма 7. Геаграфія турызму рэгіёну Аўстраліі і Акіяніі	4	2	2	выбарачнае апытанне, тэставае заданне, мультымедыйныя прэзентацыі
	Разам	36	24	16	

ІНФАРМАЦЫЙНА-МЕТАДЫЧНАЯ ЧАСТКА

Літаратура

Асноўная:

1. Бессараб, Д. А. Эколагічны турызм в зарубежнай Европе : пособие для студэнтаў вузаў / Д. А. Бессараб, Л. В. Штефан, И. Н. Бессараб. – Минск : ТетраСистемс, 2013. – 303 с.

2. Бутузав, А. Г. Этнакультурны турызм : учеб. пособие для студэнтаў вузаў, абуаюащихся по направлению подготовки «Туризм» / А. Г. Бутузав. – Москва : Кнорус, 2021. – 247 с.

3. Гаадукевич, Л. М. Международное сотрудничество по обеспечению безопасности в туризме : учеб.-метод. пособие для студэнтаў учреждений высшего образования по специальности «Международные отношения» / Л. М. Гаадукевич. – Минск : Четыре четверти, 2022. – 102 с.

4. Григорьев, А. А. География всемирного наследия : учеб. пособие для вузаў / А. А. Григорьев. – 2-е изд., испр. и доп. – Москва : Юрайт, 2021. – 296 с.

5. Тарасенок, А. И. Геоэкономика туризма : учеб. пособие для студэнтаў высшего образования / А. И. Тарасенок. – Минск : РИВШ, 2023. – 359 с.

Дадатковая:

1. Воскресенский, В. Ю. Международный туризм : учеб. пособие для студэнтаў вузаў, абуаюащихся по специальностям «Социально-культурный сервис и туризм», «География», «Менеджмент организации», «Экономика и управление на предприятии (по отраслям)» / В. Ю. Воскресенский. – 2-е изд., перераб. и доп. – Москва : ЮНИТИ-ДАНА, 2017. – 463 с. URL: <https://znanium.ru/catalog/document?id=340903> (дата обращения: 06.11.2025).

2. Погодина, В. Л. География туризма : учебник / В. Л. Погодина, И. Г. Филиппова ; под ред. Е. И. Богданова. – Москва : ИНФРА-М, 2023. – 256 с. – URL: <https://znanium.ru/catalog/product/1939096> (дата обращения: 06.11.2025).

3. Рындач, М. А. Основы туризма : учеб. пособие для студэнтаў вузаў, абуаюащихся по направлению подготовки «Туризм» / М. А. Рындач ; под ред. С. Н. Смоленского. – Москва : Дашков и К* ; Ростов-на-Дону : Наука-Спектр, 2015. – 204 с.

Пералік рэкамендуемых сродкаў дыягностыкі вынікаў вучэбнай дзейнасці студэнтаў

Арганізацыя вучэбнай работы студэнтаў накіравана на засваенне лекцыйнага матэрыялу, а таксама на самастойны пошук і падрыхтоўку інфармацыйных матэрыялаў да семінарскіх заняткаў па вучэбнай дысцыпліне.

Для дыягностыкі атрыманых студэнтамі ведаў прадугледжваецца выкарыстанне наступных сродкаў:

- тэставыя заданні па асобных падраздзелах і дысцыпліне ў цэлым;
- пісьмовыя работы па асобных падраздзелах дысцыпліны;
- мультымедыя прэзентацыі па асобных падраздзелах дысцыпліны;
- выступленні студэнтаў на семінарскіх занятках па самастойна падрыхтаваных тэмах.

Выніковая ацэнка вынікаў вучэбнай дзейнасці прадугледжвае правядзенне заліку.

Метадычныя рэкамендацыі па арганізацыі і выкананні самастойнай работы студэнтаў

Арганізацыя самастойнай работы студэнтаў прадугледжвае падрыхтоўку студэнтамі інфармацыйных матэрыялаў на адпаведную тэматыку, мультымедыя прэзентацый па асобных тэмах вучэбнай дысцыпліны, вывучэння дадатковых крыніц і літаратуры, падрыхтоўцы да заліку.

Самастойная работа студэнтаў накіравана на:

- фарміраванне навыкаў пошуку і аналізу розных відаў інфармацыі;
- засваенне, сістэматызацыю і трансляцыю атрыманых ведаў у будучай прафесійнай дзейнасці;
- развіццё дадатковых навукова-даследчых навыкаў.

Кантроль за выкананнем самастойнай работы з'яўляецца бягучым і рэалізуецца праз электронную пошту, індывідуальныя кансультацыі, падчас лекцыйных і семінарскіх заняткаў, а таксама падчас правядзення заліка.

Характарыстыка рэкамендуемых метадаў выкладання

Пры арганізацыі выкладання вучэбнай дысцыпліны “Геаграфія турызму” рэкамендуецца выкарыстоўваць традыцыйныя формы і метады навучання студэнтаў: лекцыйныя і семінарскія заняткі, а таксама элементы самастойнай работы.

Улік эфектыўных педагагічных тэхналогій, якія спрыяюць развіццю ў студэнтаў крытычнага мыслення, вопыту фарміравання і выкарыстання інструментарыя вучэбна-даследчай дзейнасці, ролевага і імітацыйнага мадэлявання, магчымасці творча засвойваць новы вопыт, вылучаюцца тэхналогіі: праблемнага навучання; кантэнт-аналіз; праектнага навучання; камунікацыйныя і інфармацыйныя тэхналогіі; тэхналогіі вучэбна-даследчай

дзейнасці; метады аналізу канкрэтных сітуацый; іншыя інавацыйныя і інтэрактыўныя метадыкі.